

РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ НОРМИ ПРО ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

Кримінально-правові норми – це загальнообов’язкове, формально-визначене правило поведінки, встановлене державою, як регулятор суспільних відносин, яке офіційно закріплює міру відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення та забезпечується встановленими законом заходами впливу.

Реалізація кримінально-правової норми взагалі – це закріплення відповідальності за порушення певного виду суспільних відносин. У зв’язку з цим, коли ми кажемо про реалізацію кримінально-правової норми про зловживання владою або службовим становищем, мається на увазі, що відповідне кримінальне правопорушення має необхідну соціальну обумовленість для встановлення відповідальності за його вчинення. Застосування кримінально-правової норми, в свою чергу, відбувається за умови порушення певного виду суспільних відносин та посягання на них. І реалізація, і застосування кримінально-правової норми – певні стадії або етапи, які мають місце виключно під час дії такої норми, тобто, з моменту набрання сили до її втрати.

Зловживання владою полягає у використанні чиновником своїх владних повноважень для вирішення питань, що суперечать інтересам служби. Зловживання службовим становищем означає використання всупереч інтересам служби повноважень, пов’язаних із займаною посадою. У цілому зловживання службовим становищем – це більш широке поняття. Справа в тому, що воно охоплює зловживання владою, оскільки використовувати всупереч інтересам служби службова особа може владні права та можливості, якщо вона ними наділена. Характерними особливостями зловживання владою та службовим становищем є те, що державні службовці: умисно використовують свою компетенцію, службовий авторитет та престиж державного органу, у якому працюють; мають корисливий мотив, завдають шкоди правам, свободам окремих осіб або державним інтересам; підключають необхідні службові зв’язки з іншими людьми, які виникають завдяки займаній посаді; впливають на професійну діяльність інших людей; отримують фінансову, майнову чи іншу винагороду.

Із усієї сукупності соціальних факторів, що обумовлюють реалізацію та застосування норми про зловживання владою або

службовим становищем, можна виокремити: 1) кримінально-правові: а) суспільна небезпека діянь; б) можливість впливу на діяння кримінально-правовими заходами; в) імплементація в національне законодавство міжнародних стандартів; 2) кримінологічні: а) значна поширеність аналізованого виду кримінально протиправних посягань; б) рівень, структура та динаміка досліджуваного кримінального правопорушення; в) причини й умови його вчинення; 3) нормативні – обумовленість кримінально-правової охорони Конституцією і законами України, іншими нормативно-правовими актами; 4) історичні – виникнення та розвиток норми; 5) міжнародні – зарубіжна практика кримінальної відповідальності за зловживання владою або службовим становищем; 6) процесуальні і криміналістичні: а) можливість процесуального виявлення правопорушення; б) наявність криміналістичних методик і рекомендацій щодо розслідування кримінального правопорушення; 7) організаційні – наявність системи правоохоронних органів, здатних ефективно виявляти, розслідувати і здійснювати судовий розгляд справ про зловживання владою або службовим становищем; 8) соціально-психологічні.